

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

De sex miseriis luxuriosorum. Prima pars

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

de impotencia cōtinendi quaz multi allegant. **¶** De sex
 miseris luxuriosoz. **¶** Prima pars
Primo autem faciūt ad detestatōem huius vicij ista
 sex que circa hoc peccatuz inueniuntur scilicet anxietas
 penitēcia. erubescēcia. fetor. feditas. infamia. De
 anxietate et penitēcia dicit **¶** Yero. **¶** Appetit? fornicatōnis
 anxietas est. facietas penitēcia nec solū pcedit illud pccm
 anxietas appetit? ymo et mltē alie molestie quas dñs spi
 nas vocat. ij. osee. dicēs **¶** Sepiam vias tuas spimis. spine
 ille sunt vigilie. timores expense et sollicitudines hoc pec
 catuz pcedētes **¶** Bern. o quātē pcedūt vigilie tam modicū
 festuz sequit? **¶** Interduz extendūtur vigilie p annū et sequi
 tur momētanee delectatōnis festum tāta est infamia luxu
 riosoz vt sup spimas currāt ad mortē suam et expens mul
 tis parēt sibi viam in infernū **¶** Ad penitēcias ptingit q legi
 tur pūb. v. de muliere fallace que voluptas intelligit? **¶** No
 tissima autē illius amara quasi absinthium **¶** Et quidaz qui
 sibi abscidit linguaz vt vehēmēcia doloris temperet vehēmē
 ciaz tēptatōnis. dixit absit vt tāti emaz vñ peniteam **¶** Insi
 piens mercator est qui forum facit vnde cert? est q penite
 bit. **¶** Quēdaz virgo estimās q delectatō huius peccati qd
 dam magnuz est desiderio illius virginitatez suam auferri
 pmisit. deinde vidēs p qm vili re tantuz thesauruz amiserat
 adeo penituit q voluit se interficere **¶** Erubescēcia vero que
 est in hoc pccō ostēdit absōtio **¶** Vñ iob. xxiiij. oculus adul
 teri obseruat caliginez **¶** Erubescēcia autē ostēdit indecēciaz
 huius peccati **¶** Fetoz etiaz est in hoc peccato qui a viris spū
 alibus aliqñ sentit? **¶** Vnde quidā scolaris pñciaz scozti in do
 mo sua fetore ei? cognoscebat **¶** Et quidaz archidiacon? **¶**
 lenciebat cum seruiēs eius fornicat? fuerat **¶** De feditate di
 cit seneca **¶** In voluptate nihil est magnificum nihil q natu
 ram deo pximā deceat mēbroz viliū ac turpiū misterio ve
 niens exitu feda **¶** Ista feditas est inquinatō corpis. vñ
 sup illud. i. ad cori. vi. Omne pccm qd cūqz fecerit homo

170 100 100

21
extra corp⁹ est. qui autē fornicat^r in corpus suum peccat
dicit glo. cetera peccata tantum aīam maculant. fornicatō
vero non tm̄ aīam sed etiaz corpus otaminat. ibi enīz non
soluz est immūdicia spūalis sed etiaz corpalis. Est etiaz in
fama in pctō isto vñ macula glorie weat. eccl̄. xlvij. incli
nasti femora tua mlierib⁹ Et post maculaz dedisti in gloria
tua Verō etiaz dicit hoc peccato pollui que in homie hone
sta sūt. palma inq̄ vitōz est honesta polluere. tūc vicia bñ
de aliquo triūphauerūt euz p̄ pctm̄ luxurie honesta in eo
polluerūt. Ad idem prinet q̄ legit^r p̄. vj. de adultero.
Turpitudinem et ignomiam cōgregat sibi et obprobriuz
illius nō delebit. non enīz habebit obprobriū soluz in p̄nti
ymmo etiaz in futuro. vñ de ipō eccl̄. xxij. in plateis ciui
tatis vīdicabit^r quasi pullus equi nō fugabit^r et vbi non
spauit apphendet^r et erit dedecus omibus qz non intellexit
timores dñi. luxuriosus quodāmodo tam habet iehēnaz suaz
habz enīz ad moduz gehēne ignem. fetorem. et vermes. ig
nem cōcupie. vñ in osee om̄s adulterātes quasi cliban⁹ sue
census a coquēte et fetorem de quo iam dixim⁹ et etiaz fe
torem infamie et vermem remordētis consciēcie.

De quinqz malis luxurie ¶ Sedm̄ Cap.

Ad detestatōem hui⁹ vicij faciūt etiaz ista qñqz scz
q̄ viciuz istud angelis valde fetet vel displicz. de
monib⁹ valde placz. deo est valde cōtumeliosū. p̄
imo valde iniuriosuz. subiecto suo valde nociuz. Primuz
pōt oñdi tripli. p̄mo p̄ hoc q̄ in vitis p̄m legit^r de angelo
quodam q̄ obturauit nares ad aspectuz cuiusdaz luxuri
osi Sedo p̄ hoc q̄ scriptuz est. angelis suis mādauit de te
vt eul. te in om. vi. t. si filia regis frācie tradita essz alicui
vt eustodiret eaz nō paz displicerz ei si in ei⁹ custodia for
nicaret. Quātu⁹ ḡ angelis displicere pōt si filie regis cele
stis quibus ipsi ad eustodiam deputati sunt fornicantur
¶ Deo dicit bern̄. in quouis dimerforio. in quouis anglo re
uerēciam habe angelo tuo. nec audeas illo presente q̄ me

22
vidente non auderes. Ad idem potest referri quod dicit apostolus secundus
quod mulier debet habere caput velatum propter angelos. Ter-
tio potest ostendi per hoc quod in isto peccato quedam stume-
lia fit spiritali nature cum anima magis eligit iumentive natu-
re assimilari quam in spiritualitate se servare et carnem sibi assila-
re a bruali delectatione eam cohibendo. hoc autem non fit absque
contumelia angelice nature que est spiritalis natura ut anima
sicut non fit absque dedecore aliorum clericorum quando aliquis
clericus apostat et fit laicus malens similis esse rusticis quam
clericis. Ad istam tertiam rationem pertinet quod dicit glossa in ad cor-
inthios super illud qui fornicat in corpus suum peccat. In hoc
peccato est anima sub corpore. Item dicit glossa in fornicationis
ope sic totus homo absorbetur a carne ut iam dici non possit
ipse anima suus esse sed simul totus homo possit dici caro.
¶ Quod autem multum placeat demonibus primo ostendi
potest per hoc quod legitur Job. xl. vermoth in locis humectis
dormire. loca humectia sunt luxuriosi. Secundo per hoc quod dicit
glossa super lucam quod cum demones de omni peccato gaudeant pre-
cipue tamen gaudent de fornicatione et ydolatria. Et tangi-
tur ibi causa quare de fornicatione ita gaudeant. quia ibi cor-
pus et anima maculatur. Tertio per hoc quod dicitur poterit se
iustificare operatione fornicationis coram deo cum in eo non in-
venietur peccatus quod ipsi habebunt. Quarto per hoc quod dicitur
diabolus peccat ut in dormiendo habeat homo delectationem
huius peccati. Quinto per hoc quod illis qui non habent materiam
operandi hoc peccatus. ipse quandoque ministrat materiam ut
patet in demonibus in cubis. Sexto per hoc quod in hoc pecca-
to bimos et bimos lucratur dyabolus homines et vili foro-
re iam habet eos. Ad quod pertinet quod legitur proverbs. vi. precium for-
nicationis vix est vniuersus panis. meli autem viri preciosa animam rapit. precium
fornicationis dicitur vix vniuersus panis quia vnus panis diutius sedat
ardorem appetitus quam delectatio illius peccati. fatua autem
mulier illo precio dat animam suam dyabolo et corpus leg-
tatori. pro quo non daret alicui fornicationes suas etc.

Est etiam istud peccatum valde contumeliosum deo. quod primo potest
 ostendi per hoc quod honorabiles persone huius seculi tantum de
 deo reputant sibi cum filie eorum fornicantur. Quam ergo
 contumeliam faciunt filie ecclesie regis patri suo cum fornican-
 tur. Secundo per hoc quod tantum de deo est sponsus nobilibus eius
 sponse eorum adulterantur. Ad hoc pertinet quod legitur psalmi. vi. ze-
 lus et furor viri non peccat in die vindicte. nec acquiescet
 cuiuslibet precibus nec suscipiet pro redemptione dona plima. et
 exponit hoc glo. de celesti sponso. Tertio per hoc quod cum vi-
 lissima persona que in ipso fornicatore est impet ei quod dominus pro-
 hibet. ipse peccat illi vili patri quam deo obedit peccat eligens si-
 bi eandem dominari quam deum. Quarto per hoc quod templum dei
 violat et polluit. Ad quod pertinet quod legitur. i. ad corinthios. iij. Ne-
 scitis quia templum dei estis vos et spiritus dei habitat in vo-
 bis. Si quis autem templum dei violauerit disperdet illum de-
 us. Et post templum dei sanctus est quod estis vos et post vi.
 Nescitis quam corpora vestra sunt templum spiritus sancti qui in
 vobis est quem habetis a deo et non estis vestri. vñ et se-
 quitur. Empti estis pretio magno glorie et honoris domini in corinthios. v. glo-
 rificandus est deus in corpore tanquam in templo. contra luxurio-
 sos potest dici psalmus iste deus venerunt gentes in herem. t. et c.
 Et super illud portate dominum in corpore vestro dicit glo. si non pro-
 cis tibi propter te. vel peccat tibi propter dominum qui sibi fecit te domum
 pro te. Quanto potest ostendi quam contumeliosum sit peccatum
 istud deo ex hoc quod luxuriosus illud dulcius reputat quod deo
 est contumeliosius. magis enim amat coniugatam turpem quam
 solutam pulchram. Unde non videtur querere in peccato suo
 voluptatem suam sed dei contumeliam. vñ Hieronymus. luxuriosa
 mens inhonesta ardenti persequitur et quod non licet dulcius suspi-
 cat. Sexto per hoc quod hoc peccatum contumelias dei publicam negocia-
 tionem facit et quod pure est peccatum publicum officium quod spirituale est huius
 peccatum et peccatum vulture et ideo ecclesia persequitur ista peccata per ceteris.
 Septimo per hoc quod istud vicius proponit delectationem vilium
 et turpium membrorum delictis que in deo sunt. que contumelia

24
valde magna est. Hoc etiam potest esse valde iniuriosum pro
mo. quod tripliter potest ostendi. primo per hoc quod auferat ei non sua sed
seipsum. unde pro. vi. non grandis est culpa cum quis furatus
fuerit. furat enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus
quod reddet septuplum et omnes subam domus sue tradet et li
berabit se. Quia autem adulter est propter cordis inopiam prode
animam suam. unde mulier fama non auferat tamen sua stulto sed se
ipsum. Nota quod hoc quod aliquis est adulter accidit propter cordis
inopiam. Indignaretur enim si cor haberet vilissime pro sui se
subici. et pro tam vili lenocinio se dari. unde ecclesiasticus. i. in multa sa
pientia multa est indignatio. vel propter cordis inopiam id est
sapientie defectus. Secundo potest ostendi per hoc quod ille qui hoc vitio
laborat nulli fidem seruat. unde ii. regum. xi. dauid suum fidelem
militem fecit occidi pro uxore eius. Ad idem pertinet quod legitur
ii. regum. xii. de amon qui sorores suam thamar corrupit. Ter
tio potest ostendi per hoc quod vitium istud multis auferat heredita
tem suam. unde legitur ecclesiasticus. xxiii. multum omnis relinquitur vix suum
peccabit statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Est etiam
hoc vitium valde nocivum subiecto suo. auferat enim pecuniam
illi. auferat et bona temporalia et spiritualia et etiam seipsum. Ad pri
mum pertinet quod legitur pro. xxix. qui nuerit seortum prode sub
stantiam. et luc. xv. de filio prodigo qui dissipauit substantiam suam
vivendo luxuriose. propter bona vero omnia que destruit consumit
ignem. unde Job xxxi. ignis est usque ad consumationem deuorans et
omnia eradicans gemina. Hieronymus. flammigero igne percutit fe
cunditiam. Ad hoc quod ipse hominem auferat sibi pertinet quod legitur osee
iii. fornicatio vinum et ebrietas auferunt cor amans amore fa
tuo non habet cor suum. Ipse etiam ecclesiasticus. vii. regum. xii. in
fectus est amor quod corrupit thamar. Hieronymus. quod die
sanguis mechorum fundit adultia damnat. Honores etiam au
ferat hoc vitium et incrementum bonorum. unde gen. xli. ruben primo
genitum meum. et subiungit. pro in domis maior impio supple
debas esse. hoc sequitur non escas quod maculasti cubile patris tui. pe
ccatis iure debet ei hoc primo genitum et dupliciter in possessionibus.

q̄ amittit quia cubile p̄ris maculavit.
 De alijs quatuor malis luxurie. **T**ercium capitulum
Hoc q̄ dicitur de huius peccati faciunt alia quatuor scilicet
 hoc q̄ vicius istud multum efficac̄ est ad hominem ca-
 piendum. et multum potens ad detinendum. hominem
 etiam ponit in magna vilitate et in misera seruitute. Ad pri-
 mum pertinet q̄ dicitur auḡ. efficacissimus glutinus ad capi-
 das animas est mulier. Et p̄b̄. vii. de muliere mala multos vul-
 neratos dicit. et fortissimi qui q̄ interfecti sūt ab ea. Ad
 idem facit q̄ legitur. nūi. xxiii. q̄ hoc peccatum p̄ ceteris ele-
 git balaan. quo diceret filios ysrahel. et faceret eos pec-
 care. Hoc vicius capit nobiles et ignobiles. vnde iero.
 In serico et in pannis eadem libido dñatur. nec regū pur-
 puras. nec mendicium squalorem spernit. hoc vicius vin-
 cit et sapientes et insipientes. vnde iero. quid salomone
 sapiēcius. et tamen infatuatus est amore mulier. eccl̄. xix
 Vinus et mulieres apostatate faciunt et sapientes. Breuē ē
 istud peccatum fere totum mūdum ad infernum trahit. vñ
 Abacuc. totum in hamo suo subleuauit. totum traxit in sa-
 gena sua et cōgregauit in rethē suo. Hamus et sagena et
 rethē dyaboli sunt pulchre mulieres. que totum mūdum in
 perditōem trahunt. potens est etiam hoc peccatum ad retinen-
 dum. vnde p̄b̄. xxij. fouea pfunda os aliene. cui iratus
 est dñs. incidet in eam qui in pfundam foueam cadit. non
 exit defacili. sic non facile euadit de manibus dyaboli qui
 capit pulchritudine alicuius mulieris. Ideo dicitur de ore mu-
 lieris q̄ sit pfunda fouea potius qm̄ de alio mēbro. qz pul-
 chritudo huius mēbri multos capit. Qui hoc vicio laborat
 vix potest cogitare de hijs q̄ ad salutē suam pertinent. deus
 quasi non cognoscit. ad celum etiam non leuat oculos. adeo
 brutal' fact' est q̄ verba correctōis vel amonitōis sue nō
 pōt audire. Ad duo p̄ma pertinet q̄ legitur. osee. v. nō dabūt
 cogitatōes suas vt reuertant' ad dñm qz spūs fornicatōis in
 medio eorū et dñm nō agnoscēt. Ad 3^m facit q̄ legitur dauid.

xiii. de semibz qui exarserunt in susanaz & declinauerunt oculos suos ut non viderent celum. nec recordarentur iudiciorum iustorum
Ad quartum pertinet quod legitur ecci. xxi. verbis sapiens quicumque audierit in seculis laudabit et adiciet. audiet luxuriosus et displicebit sibi et preciet post tergum suum illud **N**ix ergo emendat aliquis de peccato isto cum eo fugiat que possunt esse occasio sue liberationis. **P**onit etiam hoc viciu in magna vilitate. ad quam vilitatem et turpitudinem exprimebam quasi turpiter loquitur scriptura de vicio isto. vñ ioel. i. spuruerunt iumenta in stercore suo. **I**umenta in stercore suo commutrescere est homines in fetore luxurie vite finire **I**n psalms dispierunt in endor. facti sunt sicut sterces terre. **E**ndor interpretatur fons generationis. vñ endor pars illa intelligitur que operi carnali et generandi deseruit. propter hanc vilitatem comparatur sibi. psalms. xi. **C**irculus aureus in naribus suis. mulier pulchra et fatua sua. si ex vna parte videret volutabrum. et ex alia parte videret lectum roseus prius curreret ad volutabrum **S**ic tales immundiciam luxurie delicias paradisi proponunt. licet dyabolus intelligi possit sua ista et mulier ipse circulus que dyabolus immergit in lutum omnis immundicie. **A**d eandem vilitatem pertinet quod legitur. ecci. ix. omnis mulier que est fornicaria quasi sterces in via ab omnibus pretereuntibus conculcabitur **I**n misera etiam seruitute ponit viciu illud non solum quod facit spiritum seruum eius qui sibi naturali debet seruire seque corporis sui. sed etiam vilissime parti illius. **H**ec etiam propter seruitutem mulierum que est valde misera. vñ tullius **I**llud ego non libere dicam cui mulier impat. leges imponit. vix remedium est. et cito abeundum est. postulat dandum est. minatur extimendum est. hunc ergo non tam modo seruum. sed neque simum seruus ego iudico **T**ero. nihil vilius quam a carne vinci. nihil gloriosius quam carnem vincere. **I**tem. luxuria videtur esse de numero peccatorum illorum. de quibus etiam erubescunt demones. vñ super illud. eze. xvi. dabo te in aias odicium te filiarum palestinaz que erubescunt in via tua scelata dicit gloriolus loquens de spirituali iherusalem

Tanta misere iherlm erit correcto vt erubescant etiaz demo
nes nroz magnitudinez pctoz Cui? ro pot esse hoc . pe
catum dyaboli est supbia . hoim vero luxuria et alia carna
lia peccata . luxuria vero videt esse turpior supbia . que qz
minus turpis credit . min? vitat luxurias eo magis eru
bescunt homies . qz omes turpem nouerunt . **S** . dicunt mgri
qz sut aliqui demones qui memores sue antique nobilitatis
non dignatur de luxuria teptare Signuz ad hoc est qz luci
fer teptans dnm in deserto non teptauit eum de luxuria .

**De spibus luxurie et de luxuria cordis et corpis . Se
cunda ps Primum Capitulum .**

Equit de spibus luxurie . Diuidit autem luxuria
Vno mo in duas spes . scz in luxuriam cordis . et
luxuria corpis Ad has duas spes ptinet qz legit
in ps . vte renes meos et cor meum **C**otra pmam spem est
necarium vt ad mamillas zona aurea sum? pincti . sm qz vi
dit iohes apoc . i . Contra scdaz optz nos pinctos esse ad
renes sm visione . eze . ix . et daniel x . Leuaui oculos meos
et vidi . et ecce vir vn? vestitus . et renes ei? accincti au
ro obrizo **I**ncotinencia vero cordis valde piclosa est pp? h
qz ille qui laborat hac spe incotinencie peccat mortali . toc
ens qciens vidit pulchraz mlierem **I**deo dr sagena eoz cor
mlieris fatue . eccl . vii . **I**nueni amariores morte mliezes q
laque? venatoz est . et sagena cor ei? . sagena totaz aquaz
occupat sic cor defornicat cum omibz fatua mlier **A**lio mo
diuidit luxuria in qnqz spes . **De duplici accep
tione hui? nois luxuria . Secdm capitulum .**

Standum tñ est qz h mo luxuria qnqz sumit largi?
quqz min? large **P**rimo mo luxuria dr mordiatu
amor delectois q sm tactu e . sic viciu gule est mor
dinat? amor dlectois q est sm gustu 7 cupiditas amor pe
cunie **E**t sm hoc pot diuidi luxuria in qnqz spes **Q**uaz pri
ma ptinet ad suauitatem vestiũ et lectoz . **S**ecda ad suau
tate vnctonuz qua antiqui vtebant . **T**ercia ad suauitate